

DET ILLEGALE ARBEID

INNEN

NORSK ARBEIDSMANNSFORBUND

Den friske Arbeidernes faglige Landsorganisasjon

Da krigen brast inn over landet vårt 9. april 1940 og kongen, regjeringen og Stortinget måtte forlate Oslo og forlegge sin virksomhet lengre sør i landet, ble det av fagorganisasjonens tilføyelse til den nye regjering med blant disse var Landsorganisasjonens formann, Erling V. Olsen, og Landsorganisasjonens sekretær, Lars E. Evensen. Den annen av Landsorganisasjonens sekretærer, Elias V. Olsen, var borte fra Oslo et par dager. Da han kom tilbake falt det i hans lodde å overta den under de daværende forhold særdeles vanskelige oppgave å fungere som formann for Landsorganisasjonen. Nordahl og Evensen kom tilbake til Oslo i januar måned. Tyskerne øktet den landferd til å gjedrette i sine stillinger, hvorfor Velop måtte fungere som formann til han ble avskilt i september 1940. Fra 25. september tiltrådte den av Terboven utnevnte quellingregjering. Og som formann for Landsorganisasjonen ble tilkalt Jens Tangen.

Efter dette begynte spørsmålet om en illegalt virksomhet innen fagbevegelsen å bli aktuelt. I juli 1940 ble det holdt en konferanse hvor det illegale arbeidet ble planlagt og et faglig valg — F. U. — ble dannet og gitt i oppdrag å overta ledelsen og fungere som styre for den illegale faglige virksomhet. Dette utvalget var det mange kjente fagforeningsmenn. Formann ble Lars E. Evensen. F. U. fikk som en av sine oppgaver

DET FAGLIGE UTVALG (F. U.)

Den frie Arbeidernes faglige Landsorganisasjon.

Da krigen brøt inn over landet vårt 9. april 1940 og kongen, regjeringen og Stortinget måtte forlate Oslo og forlegge sin virksomhet lenger nord i landet var det en del av fagorganisasjonens tillitsmenn som fulgte med. Blant disse var Landsorganisasjonens formann, **Konrad Nordahl**, og Landsorganisasjonens sekretær, **Lars Evensen**. Den annen av Landsorganisasjonens sekretærer, **Elias Volan**, var borte fra Oslo et par dager. Da han kom tilbake falt det i hans lodd å overta den under de daværende forhold særdeles vanskelige oppgave å fungere som formann for Landsorganisasjonen. Nordahl og Evensen kom tilbake til Oslo i juni måned. Tyskerne nektet dem imidlertid å gjeninntre i sine stillinger, hvorfor Volan måtte fungere som formann til han ble avsatt i september 1940. Fra 25. september tiltråtte den av Terboven utnevnte quislingregjering. Og som formann for Landsorganisasjonen ble tilsatt **Jens Tangen**.

Etter dette begynte spørsmålet om en illegal virksomhet innen fagbevegelsen å bli aktuelt. I juli 1940 ble det holdt en konferanse hvor det illegale arbeidet ble planlagt og et faglig utvalg — F. U. — ble dannet og gitt i oppdrag å overta ledelsen og fungere som styre for den illegale faglige virksomhet. I dette utvalget var det mange kjente fagforeningsmenn. Formann ble **Lars Evensen**. F. U. fikk som en av sine oppgaver å organisere grupper innen de forskjellige forbund og å knytte forbindelser ut over landet.

Etter det angrepet som ble rettet mot fagorganisasjonen året etter, i september 1941, da nesten alle forbundsformenn og en del andre fagforeningstillitsmenn ble arrestert, Viggo Hansteen og Rolf Wickstrøm skutt, andre dømt til langvarige fengselsstraffer og NS. satte inn «kommissariske» ledere i Landsorganisasjonen og forbundene, ble det mere aktuelt enn før å få i stand en systematisk illegal virksomhet innen fagorganisasjonen. Men nå ble det også vanskeligere og farligere. F. U. ble reorganisert med P e r L i e som formann og forbindelse ble etablert med sekretariatet i London. K o n r a d N o r d a h l var nå kommet dit og var sekretariatets formann. Likeens ble det knyttet forbindelse med det sekretariatet som ble opprettet i Stockholm. Her var det L a r s E v e n s e n som var formann. Han måtte nemlig dra til Sverige i september 1941.

Den illegale faglige virksomhet ble nå utviklet mer og mer, ikke bare i Oslo, men også ut over landet. Gestapo kom på sporet etter den, og allerede i januar 1942 ble F. U.'s formann og en rekke andre fagforeningsmenn arrestert. F. U. måtte rekonstrueres på ny. Nå ble det H a l f d a n J ø n s s o n som ble formann. Han fikk med seg andre fagforeningsmenn. Og i mars 1942 var F. U. igjen klar til å oppta arbeidet. Om høsten samme året ble sekretær L a r s B a k k e n i Arbeidsmannsforbundet med i utvalget både som fagforeningsmann og som representant for kommunistene. Det var dog ikke lenge mellom hver gang et medlem av F. U. ble arrestert eller ble varslet om at arrestasjon foresto og måtte stikke over grensen. Og så måtte nye folk rykke inn i deres sted.

Under Jønssons ledelse ble det utført et meget godt arbeid. Selv reiste han atskillig omkring i landet, dels ble det sendt ut kurerer. Forbindelser ble knyttet, faglige distriktsutvalg opprettet. De sistnevnte skulle være bindeleddet mellom F. U. og fagforeningene i de forskjellige distriktene og skulle bl. a. sørge for at de parolene F. U. sendte ut kom fram til fagforeningene eller spesielle tillitsmenn på de ulike stedene.

Det ble til forskjellige tider sendt ut paroler og instruksjoner om hvordan de fagorganiserte arbeidere skulle forholde seg til nazistiret og de «kommissariske» lederne innen fagorgani-

isasjonen. De viktigste av disse parolene gikk ut på at det skulle betales minst mulig, helst ingen kontingent, at forbindelsene med fagforbundene skulle opphøre, en skulle ikke vende seg til forbundet om assistanse, ikke søke hjelp til løsning av tvister på arbeidsplassene. Oppstod det tvister skulle en søke å løse dem sjøl så godt det lot seg gjøre. Og fikk en ikke ordnet tingene tilfredsstillende skulle en likevel ikke vende seg til forbundet, men bare la det gå som best det kunne. Heller ikke de samorganisasjonene som hadde «kommissarisk» ledelse skulle en vende seg til. Brev skulle ikke besvares. Ble det kalt inn til møter eller konferanser, landsomfattende eller lokalt, skulle en ikke møte. Alt som hadde med de instanser hvor det satt «kommissariske» ledere å gjøre skulle saboteres.

Parolene ble i meget stor utstrekning fulgt, men det forekom også avvikelser.

Det faglige utvalget sto i stadig rapport med sekretariatet i Stockholm. Temmelig regelmessig gikk det kurerer fram og tilbake over grensen og bragte med seg post. På det viset ble forslag fra det faglige utvalget i Norge forelagt sekretariatet i Stockholm. Dette sto i forbindelse med sekretariatet i London. På den annen side kunne det være spørsmål som sekretariatene i Stockholm og London ønsket å høre det faglige utvalgets mening om. Samarbeidet gikk bra. De parolene F. U. sendte ut var i samsvar med Landsorganisasjonens lovlig valgte ledelse. Og det var plikt for alle fagorganiserte å etterleve dem så langt det overhodet lot seg gjøre.

F. U. ble kalt «Det sentrale faglige utvalg» eller «Det faglige sentralutvalg». I 1943 besluttet imidlertid utvalget å undertegne sine skriftlige meldinger med «Den frie Arbeidernes faglige Landsorganisasjon». I daglig tale ble det dog bare nyttet F. U.

Pengemidler til virksomheten ble dels skaffet til veie her heime, men det aller meste som trengtes kom fra sekretariatet i Stockholm. Av disse midlene ble det utredet bl. a. understøttelser til tillitsmenn som var satt på bar bakke eller som etter ordre fra F. U. hadde forlatt sine stillinger.

F. U. hadde forbindelse med illegale transportorganisasjoner

som besørget personer som var i faresonen over grensen. Det skaffet til veie illegale reisetillatelser til sine kurerer eller til folk som det var hensiktsmessig å få ut av landet for en tid. Enkelte kurerer fikk ordnet reisetillatelser gjennom firmaer som hadde arbeid omkring i landet. Jønsson hadde således fått ordnet seg med en pro forma ansettelse i et entreprenørfirma.

Alfred M. Nilsen, som Høsten 1943 ble engasjert som kurer for F. U., fikk en pro forma ansettelse som oppsynsmann i et annet større firma og fikk gjennom dette reisetillatelser og passersedler. Det var i det hele en livlig virksomhet som pågikk fra våren 1942 og helt fram til krigen sluttet.

I januar 1944 ble Halfdan Jønsson arrestert og senere sendt til Tyskland, hvor han døde i 1945. Også den tidligere formannen, Per Lie, døde i Tyskland. Da Jønsson ble arrestert følte noen av F. U.s medlemmer seg i faresonen og dro til Sverige, mens andre ble igjen her i landet. Det ble nå nye folk som overtok. Men nå ble antallet medlemmer av F. U. innskrenket fra 5 til 3. Bygningssnekker Kristian Nilsen ble formann. Det varte imidlertid ikke lenge før også han måtte forsvinne. Så trådte hovedkasserer Hans Hegg til. Også det ble av kort varighet, idet han fikk varsel om forstående arrestasjon og måtte stikke av. Så gikk ledelsen over til Alf Andersen, som var tillitsmann i tekstilgruppa av Norsk Forbund for Bekledningsindustrien, som det den gang het. Han satt der etter bestemmelse av F. U. og ble av dette benyttet som kurer. Som tillitsmann fikk han nemlig reisetillatelse under påskudd av at han skulle utføre arbeid som var fullt legalt, mens det i virkeligheten var illegalt arbeid han utførte. Også under hans ledelse ble det utført mye godt arbeid. 31. desember 1944 reiste han til Sverige og videre til den internasjonale kongressen i London. Og nå ble det jernarbeideren Frank Hansen som rykket inn som F. U.s formann. I noen tid hadde F. U. fastlønnet sekretær. Som sådan fungerte en tid Harald Selås. Og da han ble arrestert, ble Ivar Hobbelhagen sekretær. Sammen med Frank Hansen og deres medarbeidere fortsattes så arbeidet til krigen var slutt.

Distriktsutvalg og forbundsutvalg.

I de forskjellige distriktene omkring i landet ble det opprettet distriktsutvalg som hadde til oppgave å organisere den illegale faglige virksomheten i distriktet. De skulle skaffe seg forbindelse med de enkelte fagforeningene eller enkeltpersoner som ble nyttet som «kontaktpunkter». Og de skulle formidle det materiale og de parolene som de mottok fra F. U. Når kurerene var ute og reiste avla de distriktsutvalgene besøk og hadde med seg skriftlig materiell, sirkulærer etc., men det hendte at de også bare måtte bringe muntlige orienteringer og instruksjoner som det så ble distriktsutvalgenes sak å bringe videre.

I Oslo eksisterte nok også enkelte forbundsutvalg, men fart i arbeidet med å opprette utvalg for de enkelte forbund ble det først i 1943. For disse utvalgene ble det av F. U. gitt følgende retningslinjer:

1. De forbundsvise utvalg står i samme forhold til Den Fri Arbeidernes faglige Landsorganisasjon som de tidligere forbundsstyrene (Forretningsutvalg) sto i forhold til Landsorganisasjonens sekretariat.
2. Utvalgenes oppgave er å tilrettelegge arbeidet for på ny å overta forbundenes administrasjon når landet er fritt igjen etter de retningslinjer som er gitt i særskilte regler.
3. Å lede det faglige arbeid innenfor sitt forbunds virkeområde og så langt som råd er søke å opprettholde kontakten med sine avdelinger. Veilede medlemmer og tillitsmenn i flukt med de paroler og retningslinjer som er gitt.
Det daglige arbeid i distriktene er imidlertid underlagt distriktsutvalgene.
4. Til enhver tid søke å understøtte Den Fri Arbeidernes faglige Landsorganisasjons arbeid for å samle fagbevegelsen til en enhetlig opptreden, og ved krigens slutt støtte opp under arbeidet for å samle arbeiderbevegelsen om de oppgaver som foreligger.
5. Forbundsutvalgene må så langt råd er sammensettes av personer som er valgt av siste landsmøte så sant de for øvrig er å stole på.
6. Utvalgene plikter å gi den øverste ledelse rapport om hvorvidt utvalgene er intakt og i funksjon.
7. På hvilken måte denne rapportvirksomhet skal foregå vil det bli gitt nærmere beskjed om.

Forholdene innen Norsk Arbeidsmannsforbund.

Den 10. september 1941 ble både formannen og nestformannen i Norsk Arbeidsmannsforbund, Johs. M. P. Ødegaard og Chr. Henriksen, arrestert. De ble begge anbragt på Grini, hvorfra Ødegaard slapp ut 27. februar 1942 og Henriksen 25. mai 1943. Dagen etter deres arrestasjon, den 11. september 1941, møtte Nils Bunæs opp på forbundets kontor med en skrivelse fra Odd Fossum som ga beskjed om at Bunæs var tilsatt som «kommissarisk» leder av Norsk Arbeidsmannsforbund. På vanlig nazivis ble det i skrivelsen gitt beskjed om at det sto fritt for tillitsmennene og kontorfunksjonærene om de ville fortsette i sitt arbeid, men at en nektelse ville bli oppfattet som sabotasje og behandlet deretter. Bunæs bekreftet dette ved å erklære at de som nektet å fortsette sitt arbeid ville bli stilt for standrett følgende dag. Dette argumentet fant alle på forbundskontoret å måtte bøye seg for. Forbundsstyret, som behandlet saka den 18. september uten at Bunæs var nærværende, godkjente dette standpunkt og oppfordret tillitsmennene til å fortsette i sine stillinger for å kunne gi medlemmene den bistand som var mulig.

Bunæs ble imidlertid ikke gammel i stillingen. Allerede 6. januar 1942 ble han avsatt fordi han hadde en underslagsaffære å gjøre opp for i en annen organisasjon. Fra nå av skulle den «kommissariske» lederen av Byggningsarbeiderforbundet, Arne Andresen, være «kommissarisk» leder også av Arbeidsmannsforbundet. Imidlertid ble forbundets sekretær, Albert Karlsen, gitt ansvars- og anvisningsrett.

Den nye «kommissariske» ledelsen av Landsorganisasjonen tok på et tidlig tidspunkt til med å utarbeide planer for en omfattende omorganisering innen fagorganisasjonen, vesentlig gående ut på sammenslutning av flere forbund innen samme næringsgren til ett forbund. For anleggs- og bygningsvirksomheten skulle Arbeidsmannsforbundet, Byggningsarbeiderforbundet, Elektrikerforbundet, Murerforbundet og Stenindustriarbeiderforbundet sluttes sammen til ett forbund under navn av Norsk Forbund for Bygningsindustrien. Spørsmålet ble reist allerede i februar 1942. Saka ble drøftet i en konferanse som ble kalt

sammen 11. februar. På denne konferansen ble det oppnevnt «avdelingsledere» for de enkelte forbund, idet det var meningen at disse skulle utgjøre avdelinger av det store fellesforbundet. Som avdelingsleder for Arbeidsmannsforbundet ble oppnevnt Albert Karlsen. Sammenslutningen møtte imidlertid så mye motstand at den foreløpig ikke kunne gjennomføres.

I Arbeidsmannsforbundet ble det da slik at de tre lovlig valgte tillitsmenn, Albert Karlsen, Lars Bakken og Adolf K. Lien, kom til å fortsette i sine stillinger. Den «kommissariske» lederen som skulle være deres sjef deltok i ett møte på forbundets kontor. Siden var han ikke der mere. Det ble høve for tillitsmennene å kalle inn styret og rådføre seg med det som tidligere. Og i sammenlikning med tilhøva innen enkelte andre organisasjoner fikk de arbeide forholdsvis fritt og selvstendig. Som forholdene lå an var det jo ikke svært mye de kunne utrette for å vareta medlemmenes interesser. Deres viktigste oppgave ble å søke å berge forbundet gjennom okkupasjonstida og — om mulig — unngå sammenslutning med de foran nevnte forbundene.

Det illegale forbundsutvalg for Norsk Arbeidsmannsforbund.

Utover høsten 1943 ble vanskene med å holde Arbeidsmannsforbundet klar av den nazistiske innflytelse stadig større og større. Johs. Ringen, som nå var tilsatt som kommissar også for vårt forbund, arbeidet intenst i samarbeid med den kommissariske formann i Landsorganisasjonen for å få i stand en sammenslutning med Byggningsarbeiderforbundet og de 3 andre forbund, med felles kontorer, for lettere å kunne føre kontroll med tillitsmennenes virke.

Dette ble selvsagt motarbeidet av tillitsmennene, som hadde full støtte av forbundsstyret, som ble sammenkalt til nesten regelmessige møter helt fram til årsskiftet 1943/44.

Ved siden av nazistenes krav om sammenslutning, reiste de også en rekke andre vidtgående krav til forbundskontoret, som en ikke fant å kunne gå med på. Enkelte av disse krav hadde

til hensikt å stimulere kontingentinnbetalingen, andre til å påvirke medlemmenes ideologiske innstilling til nazismen.

Stillingen for tillitsmennene og forbundsstyret ble nå etter hvert uholdbar, og da det fra Landsorganisasjonen ut på høsten ble stilt som ufravikelig krav at vårt forbund fra 1. januar 1944 skulle sluttes sammen med «Norsk Forbund for Bygningsindustrien» og flytte til Henrik Ibsensgt. 7 (Bygningsarbeidernes Hus), innleverte de tre gjenværende tillitsmenn søknad om å fratse sine stillinger, liksom også forbundsstyret gjorde vedtak om at det anså seg som løst fra sitt verv fra samme dato. Søknaden ble imøtekommet fra 1. januar 1944.

Spørsmålet om en illegal ledelse av forbundet ble dermed aktuelt. Allerede høsten 1943 var saka forberedt i det Faglige Utvalg, som ga sekretær B a k k e n i oppdrag å danne en slik illegal ledelse, med forbehold om at denne ble godkjent av F. U.

Etter en del konferanser med forskjellige personer kom utvalget til å bestå av Alfr. M. Nilsen, A. K. Lien og Lars B a k k e n. Utvalgets mandat ble gitt av F. U. og skulle bestå i å vareta forbundets interesser ved å stå i kontakt med F. U., holde seg underrettet om de forskjellige disposisjoner som ble foretatt av den nazistiske ledelsen av forbundet, og i den utstrekning det var mulig gi medlemmene beskjed om særlig viktige saker, og for øvrig andre ting som kunne gagne forbundets interesser.

Den nazistiske ledelsen av Landsorganisasjonen hadde imidlertid funnet ut at det passet ikke godt å ha gruvearbeidernes med i et forbund for bygningsindustrien. Noe av det siste Arbeidsmannsforbundets styre derfor fikk pålegg om å gjøre var å kalle sammen representanter for foreningene ved bergverkene til en konferanse for å behandle spørsmålet om et eget gruvearbeiderforbund. Konferanse ble holdt den 30. og 31. desember 1943. Etter de parolene som var gått ut fra F. U. skulle denne konferansen ikke vært sammenkalt. Arbeidsmannsforbundets ledelse var imidlertid i en tvangssituasjon, så denne kunne ikke unngå å ekspedere innkallelsen. 10 foreninger sendte representanter til konferansen. Foreningene i Sulitjelma sendte en protest mot oppløsningen av Norsk

Arbeidsmannsforbund og sa ifra at de ikke ønsket å la seg representere. Dessuten møtte det heller ikke noen representanter for Gruvearbeidernes fagforening, Røros, Bjørkåsen gruvearbeiderforening og Sandbekk gruvearbeiderforening. Konferansen gjorde vedtak om ikke å medvirke til å danne eget gruvearbeiderforbund. Vedtaket ble gjort den første møtedagen og er ikke innført i den offisielle protokollen.

Det illegale forbundsutvalget var på det rene med at dette projektet, så vel som alt hva den nazistiske ledelsen innen fagorganisasjonen ellers fant på, måtte en søke å hindre gjennomføringen av. Forbundsutvalget sendte derfor i januar ut til forbundets avdelinger et sirkulære hvori det ble gitt en orientering om stillingen etter at Arbeidsmannsforbundet var opphørt å eksistere som selvstendig organisasjon og hvori det ble tatt avstand fra dannelsen av et eget gruvearbeiderforbund under de tilhøva som da var til stede. Sirkulæret hadde denne ordlyden:

Januar 1944.

Fra Avdeling 575 av Norsk Arbeidsmannsforbund.

Til forbundets øvrige avdelinger og medlemmer.

Norsk Arbeidsmannsforbunds avdeling 575 har inngående drøftet stillingen innen vår felles organisasjon, og da det er lykket oss å skaffe oss et temmelig godt kjennskap til det som er foregått både innen vårt forbund og innen fagorganisasjonen for øvrig, har vi funnet det å være vår plikt å vende oss til forbundets øvrige avdelinger og medlemmer med følgende:

Kamerater. — Norsk Arbeidsmannsforbund er ikke mer. I nesten 49 år har det eksistert og har utført et banebrytende arbeid for bedring av arbeiderklassens økonomiske og sosiale vilkår. Nepe noe forbund har slike tradisjoner innen arbeiderbevegelsen som Arbeidsmannsforbundet. Men nå har det lykket de landsforræderne som Terboven ved hjelp av Gestapo anbragte som komisk (kommissarisk) ledelse i Landsorganisasjonen å ødelegge det som forbundets medlemmer i snart femti år med mye strev og mange offer, men også med mye glede har bygd opp. En håndsrekning i dette nedbrytningsarbeid har de også fått hos noen klasseforrædere, som Halvard Olsen og den motbydelige overløpertypen i bygningsarbeiderforbundet, J o h s.

Ringen, en mann som i sin tid måtte tvangsorganiseres. Fra 1. januar er Arbeidsmannsforbundet både organisasjonsmessig og administrativt gått opp i noe som kalles Norsk Forbund for Bygningsindustrien og som har den sistnevnte herre til komisk leder. Og Arbeidsmannsforbundets kontorer i dettes eget hus (som det altså nå ikke har rådighet over lenger) leies bort.

Vi har kjennskap til at våre lovlig valgte tillitsmenn ikke ville være med på å ødelegge Arbeidsmannsforbundet. Og ære være dem for det. De forsøkte så lenge som mulig å bevare forbundet. Men da det med brutal makt ble bestemt at forbundet skulle slettes ut som selvstendig organisasjon, søkte de om å få fratru sine stillinger. Det ble også innvilget. Og de er nå utenfor all befatning med forbundet. Som forholdene ligger an kan de selvsagt heller ikke vende seg til forbundets medlemmer hverken på den ene eller den andre måten. Vi vet ikke om de nærer noe ønske i så måte heller. Derfor har avdeling 575 funnet det å være både dens rett og dens plikt å gjøre det.

At Arbeidsmannsforbundet skulle gå opp i Norsk Forbund for Bygningsindustrien er ingen ny beslutning. Det er atskillig lenge siden den ble fattet. Men for at det ikke skulle oppstå altfor mye misnøye blant medlemmene besluttet Landsorganisasjonens komiske «landsleder», hr. Fossum, å ta det litt med ro. Man valgte å la forbundet arbeide tilsynelatende selvstendig, men innskrenket selvstendigheten litt etter litt. Til slutt opphørte den helt. Forbundets tillitsmenn fikk snart ikke lov til å sende et brev uten at det skulle være godkjent av lands- og klasseforræderen Ringen. Og fra 1. januar sattes kronen på verket. Vi vet ikke om det framleis vil bli skiltet med forbundets navn ved henvendelser til medlemmene. I så fall vil det bare være bluff. Forbundet er ikke mer — foreløpig. Vi sier foreløpig, for vi vet at etter krigen vil Norsk Arbeidsmannsforbund igjen innta sin hederskronede plass innen rekken av faglige organisasjoner i et fritt Norge. Og det blir nå heldigvis ikke så svært lenge før det kan skje.

Den komiske hr. Ringen har — etter det vi har skaffet oss kjennskap til — vært svært utålmodig etter å få ført Arbeidsmannsforbundet med alt det eide over til sitt forbund. Det hastet særlig med å få tak i forbundets penger. Arbeidsmannsforbundet hadde nemlig en god slump penger. Det hadde imidlertid ikke Bygningsarbeiderforbundet. Derimot hadde det en meget dyr administrasjon. Forbundets medlemmer har i stadig større utstrekning sluttet å betale kontingent. De har forstått at pengene går til propaganda for N.S. og til opprettelse av et utall lønnede stillinger for N.S.-medlemmer, mens fagorganisa-

sjonens fornemste oppgave er blitt å holde levevilkårene nede på det kulinivå som tyskerne bestemmer. Hr. Ringens forbund gikk med underskudd. Nå skal hans dyre administrasjon fortære også en god del av Arbeidsmannsforbundets midler. Det som ikke går til administrasjon bestemmer Landsorganisasjonens ledelse over. Det har hr. «landsleder» Fossum gitt forbundenes komiske ledere grei beskjed om.

Landsorganisasjonens komiske ledelse fant imidlertid at det ikke gikk an å ha med gruvearbeiderne i et bygningsarbeiderforbund. Så ble Arbeidsmannsforbundets fungerende formann pålagt å kalle sammen en konferanse av representanter for gruvearbeiderne for å behandle spørsmålet om å opprette et gruvearbeiderforbund. Denne konferanse ble holdt den 30. og 31. desember 1943. Vi hadde ingen representant på denne konferansen, så vi har ikke fullt detaljkjennskap til sakas behandling. Vi har dog fått rede på at det var store deler av gruvearbeiderne som ikke sendte representanter. Og de representantene som møtte fikk beskjed om at enten de ville det eller ikke, så skulle et gruvearbeiderforbund dannes. Det hadde Sosialdepartementet og Landsorganisasjonen bestemt. Basta. Det representantene nådigst fikk lov til å uttale seg om var hvordan det skulle gjøres.

Dessverre er det slik at Landsorganisasjonens lovlig valgte ledelse må oppholde seg utenfor landets grenser. Det forhindrer dog ikke at den temmelig nøye orienterer seg om det som skjer her heime. Og det har da satt den i stand til å behandle en rekke saker, gjøre sine vedtak og sende ut sine paroler om hvordan vi bør forholde oss. Disse paroler er i en viss utstrekning kommet til medlemmenes kjennskap. Distribusjonen har dog sine vansker, så det er rimelig at parolene og vedtakene ikke har nådd så mange som ønskelig. Hadde de det, så ville det neppe møtt noen representanter til denne gruvekonferansen. En årsak til at det møtte noen kan vel også søkes deri at Arbeidsmannsforbundet så vidt lenge fikk lov til å arbeide på et tilsynelatende selvstendig grunnlag, noe som altså nå er helt opphørt. Landsorganisasjonens lovlig valgte ledelse har imidlertid henstilt til medlemmene om under de nåværende forhold å opphøre så mye som mulig med å betale kontingent. Pengene blir bare misbrukt. De som ikke betaler kontingent vil etter krigen få gjeninntre i sine gamle rettigheter. Man må derfor ta vare på sine medlemsbøker. Videre bør medlemmene og avdelingene slutte helt med å skrive til forbund, landsorganisasjonen eller samorganisasjoner, ikke svare på brev, ikke møte til møter eller konferanser av noe slag, ikke delta i kurser, ikke søke om noen slags

assistanse. La forræderne bli arbeidsløse. På stedet får man gjøre det gjøres kan til medlemmenes beste. Men det man ikke kan få gjort får bare skure.

Hadde som sagt disse vedtak av vår lovlig valgte ledelse vært tilstrekkelig kjent, ville neppe noen forening sendt representanter til den nevnte konferansen. Nå skal imidlertid vi gjøre vårt til at medlemmee får beskjed. Delta ikke i dannelsen av noe gruveforbund. Det blir bare et apparat mer til N.S.-propaganda, et apparat mer til — om mulig — å pumpe medlemmene for penger som bare brukes til skade for oss selv. Å medvirke til opprettelse av et slikt forbund under de nåværende forhold vil bli ansett som en usolidarisk handling. Enhver enkeltperson som aktivt medvirker her vil være ferdig for alltid. Vi er for øvrig ikke i tvil om at de organiserte arbeidere ved gruvene er imot å danne et slikt forbund etter den forbrytelse som er begått mot Norsk Arbeidsmannsforbund. Likevel finner vi å måtte si det som er sagt foran. Og vi er her i full overensstemmelse med hva våre lovlig valgte organer mener om den sak.

Kamerater. La oss holde sammen. Om ikke svært lenge vil befrielsens time slå. Innen det skjer vil vi ikke hverken la oss true, lokke eller lure til å være med på noe som bare tjener fienden og skader oss selv.

Med solidarisk hilsen

AVDELING 575 AV NORSK ARBEIDSMANNSFORBUND

Som en vil se ble sirkulæret redigert på en slik måte at det — om mulig — kunne unngås at mistanken for det falt på de fratrådte tillitsmenn, dersom sirkulæret falt i urette hender. For enn mer å villedde myndighetene det ble det underteknet med et avdelingsnummer som ikke eksisterte. Da formålet med sirkulæret bl. a. var å få avdelingene til å bli passive overfor hovedorganisasjonene ble det ikke sendt til de avdelingene som ikke hadde betalt kontingent det siste året. Det ble heller ikke sendt de avdelingene som en fryktet for hadde en ledelse som en ikke kunne stole på. Likevel gikk sirkulæret ut i over 330 eksemplarer. Og for at det skulle se troverdig ut og dermed ha lettere for å passere postsensuren ble det laget konvolutter påtrykt Avdeling 575 av Norsk Arbeidsmannsforbund. Det er uten tvil at dette sirkulæret gjorde meget til at forbindelsene

med den nazistiske ledelsen av fagorganisasjonen ble brutt i stadig større utstrekning og at svikten i kontingentinnbetalingen ble så stor som den ble.

Lønnsforhandlingene.

Kort etter at Alfred M. Nilsen var kommet tilbake fra en reise nordover til Bodø, Salten (hvor han hadde en konferanse med en mann fra Sulitjelma), Mo i Rana, Mosjøen og Trondheim, ble han arrestert den 10. mars 1944. Bakken og Lien måtte gå i dekning. De holdt dog likevel kontakten med den illegale faglige virksomheten. Og da Nilsen om noen tid slapp ut kunne de igjen komme sammen og drøfte saker av interesse.

Allerede høsten 1943 ble det mellom F. U. og Arbeidsgiverforeningen tatt opp illegale forhandlinger om lønnstillegg som skulle tre i kraft når landet vårt ble fritt igjen. I samband med disse forhandlingene ble det av F. U. konferert med forbundsutvalget om forholdene ved anleggene og bergverkene og forbundsutvalget skaffet til veie opplysninger til bruk for F. U. under forhandlingene. Gruveeierne forlangte den gangen at de tilleggene som under krigen var gitt arbeiderne skulle falle bort, slik at et eventuelt nytt lønnstillegg skulle gis til de lønningene som gjaldt før krigen. Resultatet av forhandlingene ble kjent så snart freden inntrådte.

I samband hermed kan nevnes at det var forbundsutvalgets mening å søke ad illegal vei å vareta medlemmenes økonomiske interesser for så vidt krigen kom til å vare. Da utvalget våren 1945 fikk kjennskap til at det var misnøye ved Løkkens verk om den måten arbeidsinnskrenkningene var foretatt på vendte forbundsutvalget seg til F. U. som hadde en konferanse med Bergverkenes landssammenslutning om saka. Etter det som der ble framholdt mente man at man måtte prøve å innhente nærmere opplysninger før noe mer kunne foretas. Men så sluttet krigen, og man behøvde ikke lenger å gå illegale veier. Forbundsutvalget hadde imidlertid fått opplyst at foreningen ved Løkkens verk hadde vendt seg til Samorganisasjonen om saka.

Samarbeidet med kommunistene.

I 1942 og 1943 var det samarbeid mellom F. U. og Norges kommunistiske parti, og Lars Bakken representerte partiet i F. U. Etter at Halfdan Jønsson ble arrestert i januar 1944 og nye folk overtok ledelsen ble antallet medlemmer i F. U. innskrenket fra 5 til 3 og kommunistenes representant ble da ikke med. Det ble forsøkt med Alfred M. Nilsen som mellommann å få en slags kontakt i stand, men noen tilfredsstillende ordning ble det ikke. Høsten 1944 kom det henvendelse fra kommunistene både til Arbeidsmannsforbundets illegale faglige utvalg og til andre om å medvirke til at samarbeidet mellom F. U. (Den frie Arbeidernes faglige Landsorganisasjon) og det kommunistiske parti kunne komme i gang igjen og til at kommunistene kunne bli representert i Heimefrontens ledelse. Arbeidsmannsforbundets forbundsutvalg behandlet saka og sendte F. U. et skriv som lydde slik:

Oslo i februar 1945.

Til

Den frie Arbeidernes faglige Landsorganisasjon.

Norsk Arbeidsmannsforbunds forbundsutvalg er av Norges Kommunistiske parti bedt om å ta stilling til spørsmålet om samarbeid mellom Den frie Arbeidernes faglige Landsorganisasjon og Norges Kommunistiske parti og til spørsmålet om N. K. P.s representasjon i Heimefrontens ledelse.

Etter at forbundsutvalget nøye har overveid og drøftet denne saka er det blitt enig om å bringe den fram for Den frie Arbeidernes faglige Landsorganisasjon, idet forbundsutvalget tillater seg å uttale:

Det at det ikke er noen kommunister med i ledelsen hverken i D. F. A. F. L. eller H. L. har sjølsagt sin egentlige årsak i den politiske splittelsen som har vært til stede innen arbeiderklassen i lengre tid. Det blir da i sammenheng med denne splittelsen en må se de to spørsmål som er blitt lagt fram for forbundsutvalget.

Før krigen vet vi at det ble arbeidet for å få bragt denne politiske splittelsen ut av verden. Spørsmålet om arbeidernes politiske samling var oppe til drøfting uten at det kom noe positivt ut av det. Krigen og okkupasjonen av landet vårt har reist

nye og store saker som sterkere enn før appellerer til arbeidernes samhold og solidaritet. I utallige situasjoner stilles arbeiderne på harde prøver både enkeltvis og samlet. Det kreves fasthet og målbevissthet i deres opptreden både som arbeidere og som nordmenn. I stor utstrekning kan det vel også sies at arbeiderne har bestått prøven under denne tida, det finnes dessverre også mange bedrøvelige eksempler på det motsatte. Og tenker en på de mange og særdeles store oppgaver som det blir å ta fatt på etter krigen for arbeiderne og for hele det norske folket, så forstår en at kravene til arbeidernes målbevissthet, samhold og solidaritet ikke vil bli mindre. En bør helst rekne med at det da vil melde seg spørsmål som setter arbeiderne på meget harde prøver. Med disse tingene for øyet tror vi at alle som sokner til arbeiderrørsla innerlig ønsker at det meget snart må la seg gjøre å få i stand politisk samling av arbeiderklassen på et reelt og holdbart grunnlag. Og enhver handling, ethvert tiltak som kan lede fram til dette vil sikkert av alle interesserte bli møtt med tilfredshet. Det kan vel neppe heller være tvil om at hadde arbeiderne nådd fram til hel og full politisk samling før krigen, ville vi vært bedre rustet for de oppgavene krigen og okkupasjonen av landet vårt har lesset på oss. Og skal vi møte etterkrigstidas mange økonomiske og politiske problemer, arbeids- og kampoppgaver med en politisk splittet og innbyrdes stridende arbeiderklasse, så vil det være meget å beklage. Kunne derfor D. F. A. F. L. bidra til å få bragt arbeidernes politiske splittelse ut av verden og hitført politisk klasse-samling på et reelt grunnlag, så ville den dermed gjøre arbeider-rørsla i det hele en tjeneste som neppe kan overvurderes.

På det faglige område var det samarbeid mellom D. F. A. F. L. og N. K. P. inntil 7. januar 1944. Da løstes det inntil da fungerende faglige utvalg, hvor det også satt en kommunistisk fagforeningsmann, opp. Senere har det vært flere faglige utvalg, men ingen av dem har hatt noen kommunistisk fagforeningsmann som medlem. For om lag 1 år siden ble det bestemt at N. K. P. skulle holdes underrettet om saker av viktigere almen interesse som ble behandlet av D. F. A. F. L. Dette skulle skje med et medlem av vårt forbundsutvalg som formidler. Imidlertid måtte den daværende formann for det faglige utvalg forsvinne. Vedkommende medlem av vårt forbundsutvalg ble også borte for en tid. Og senere har det — så vidt vi vet — ikke vært noen kontakt mellom D. F. A. F. L. og N. K. P. Det er vel imidlertid et spørsmål om ikke dette er galt. At kommunistene innen sin midte har mange interesserte fagforeningsmenn vet vi alle. Og at kommunistene også bl. a. driver faglig virksomhet

kan ingen hindre. Men for arbeiderne ville det være bedre at all faglig virksomhet ble drevet innenfor D. F. A. F. L. enn at en stor del blir drevet utenfor. At all faglig virksomhet kom inn under en ledelse ville medføre en forening av kreftene og en samlet plan i stedet for den spredte fektning som nå foregår.

Norsk Arbeidsmannsforbunds forbundsutvalg vil derfor henstille til utvalget for D. F. A. F. L. å sørge for at det igjen blir tatt opp samarbeid mellom D. F. A. F. L. og N. K. P. og at sistnevnte blir representert i det faglige utvalget. Det forutsettes naturligvis at samarbeidet skjer på en fullt ut lojal og reel basis, og at begge parter gjør sitt beste for å skape det tillitsforhold som må være til stede dersom samarbeidet skal kunne bli til gagn for arbeiderklassen. Det er vårt håp at kan det først komme i stand et ordentlig og reelt samarbeid på det faglige område, så kunne kanskje det sterkt bidra til å fremme den politiske samling som snart vil vise seg å bli en livsnødvendighet for arbeiderklassen.

I samsvar med det som er sagt foran vil vi be det faglige utvalget om å medvirke til at kommunistene blir representert i Heimefrontens ledelse.

Det kan vel her — som når det gjelder det faglige utvalg — sies at H. L. ikke består av representanter for politiske partier. Likevel vet vi at de personer som deltar der har sin politiske oppfatning og at denne bevisst eller ubevisst vil gjøre seg gjeldende under drøftinga av en rekke spørsmål. Det er bare det kommunistiske syn som ikke er representert der. Og det kan neppe være riktig all den stund vi står oppe i en kamp på liv og død og som det gjelder å forene alle krefter om. En må også her peke på det uheldige i at ikke alt arbeid på heimefronten kan samles under en felles plan og en felles ledelse. Se nå en så uhyre viktig ting som sabotasjen. Her har H. L. sine sabotasjegrupper og kommunistene har sine. De opererer hver for seg. Og det kan vel da neppe unngås at det inntreffer ting som ikke er heldige. Folk som er innstilt på kamp og som brenner etter å være med å slå vår felles fiende ned kan en ikke hindre i å slåss. Men en kunne også her komme bort fra den uheldige spredte fektningen ved å samle alt under en felles ledelse og under felles kontroll. Vi går nemlig ut fra at dersom kommunistene kommer med i H. L. og H. L. nyttiggjør seg den aktivitet og kampkraft som kommunistene representerer vil det i full lojalitet bli skapt et samarbeid som utelukker aksjoner som ikke er ledd i en felles plan.

Det er sjølsagt også andre ting som taler for at kommunistene kommer med i den felles heimefront, ikke minst omsynet

til det arbeid som melder seg etter krigen. Og her bør en kanskje ikke glemme å tenke på den veldige innsats russerne har gjort ved frontene og den betydning det kan få for løsningen av etterkrigstidas problemer. Alt i alt tror vi det vil være fornuftig at en ikke fortsetter med å holde kommunistene utenfor alle de instanser som stiller med vårt lands viktigste saker, men at en trekker dem med i det felles arbeid, lar dem få del i ansvaret og at de kommer under den offentlige kontroll som alle som deltar i det offentlige liv er underlagt.

FORBUNDSUTVALGET FOR NORSK ARBEIDSMANNSFORBUND

Nye nazistiske manøvrer.

Et par måneder før krigen var slutt ble Johs. Ringen fjernet som leder for «Norsk Forbund for Bygningsindustrien» og Bygningsarbeiderforbundets tidligere kontorsjef, Harald Gunneriussen, ble tilsatt i hans sted. Noen tid før var Landsorganisasjonens leder, Odd Fossum, fjernet og Kåre Rein forfremmet til «landsleder» for fagorganisasjonen. Disse karene forsøkte et nytt anslag mot Arbeidsmannsforbundet, idet Rein den 14. mars sendte ut et rundskriv til fagforeningene ved gruvene og statens anlegg om å danne et nytt forbund av disse foreninger. For å lure medlemmene ga de det utseende av at det var Norsk Arbeidsmannsforbund som skulle gjenopprettes. Så snart forbundsutvalget fikk rede på saka sendte også det et rundskriv til de nevnte foreningene. Vi viser til dette rundskrevet som lydde slik:

April 1945.

Til

Norsk Arbeidsmannsforbunds avdelinger ved gruvene og Statens anlegg.

I Norsk Forbund for Bygningsindustrien er nå Johs. Ringen «likvidert». Landsorganisasjonens nye «landsleder», Kåre Rein, fant at Ringen ikke lengre passet for stillingen og lot ham gå. Han var vel litt for grovkornet og passet ikke for den finere taktikken som herrerne nå øyensynlig akter å tillempe for om

mulig å kunne ro seg heim igjen. Så fikk Kåre Rein tak i Harald Guneriussen. Her har han ment å finne mannen som kan det. Riktignok er han temmelig svart- og gulstripet, det er så, men han egner seg kanskje bedre ved årene. Og Guneriussen er i full sving. Han er begynt med å sende forbundets stedssekretærer et «hyrdebrev» hvori han ber disse sette alle krefter inn for å få medlemmene til å slutte opp om forbundet og — naturligvis — betale kontingenten, som de nå i lengre tid har holdt tilbake. Det er rimelig Guneriussen må ta fatt her, for kontingentsvikten er blitt stadig større og underskottet i forbundets regnskaper sveller snart opp til en størrelse som overskygger alt annet. Det er imidlertid slik forræderne skal ha det. Og vi er sikker på at enhver appell fra den stripete Guneriussen vil bli helt uten resultat.

Guneriussen forteller i sitt brev at ikke bare Ringen, men også Bjarne Woldseth er sluttet i forbundet og at flere står for tur. Og så er det Guneriussens mening å få noen av de gamle tillitsmennene for de 5 forbundene som med vold og makt ble sluttet sammen til Norsk Forbund for Bygningsindustrien til å påta seg verv i forbundet. Vi er kjent med at Guneriussen allerede har forsøkt seg her, men har møtt avslag. Slike stillinger er det sjølsagt ikke noen hederlig mann som vil ta så lenge de nåværende forhold er til stede. De gamle tillitsmenn kommer nok til å tiltre igjen når tiden er inne, men da vil ingen ha bruk for Guneriussen.

Ellers meddeler Guneriussen at heretter skal organisasjonene seg i mellom undertegne «Med solidarisk hilsen» og i skriv til myndighetene med «Ærbødigst». Det skal altså være slutt med «Heil og Sæl» nå. Han mener vel at det der virker som noen kraftige tak med årene, men det er langt heim, og medlemmene vil sørge for både motvind og mottraum.

Allerede straks Norsk Arbeidsmannsforbund ble tvunget inn i Norsk Forbund for Bygningsindustrien var dette forbunds og Landsorganisasjonens ledere på det rene med at det var en del av Arbeidsmannsforbundets medlemmer som ikke passet i et forbund for bygningsindustrien. Det var medlemmene ved gruvene. Det ble da forsøkt å danne et særskilt gruvearbeiderforbund, men da ingen ville hjelpe dem med å få det i stand, ble det intet av det. Nå har herrene oppdaget at i grunnen så hører ikke arbeiderne ved Statens anlegg heller med i et forbund for bygningsindustrien. Og så har Kåre Rein funnet på noe lurt. Nå vil han prøve å få i stand et eget forbund for disse arbeidere sammen med gruvearbeiderne. Og om det har han da sendt foreningene ved gruvene og Statens anlegg et sirkulære

og ber om deres uttalelse i saka, ja, han kan nøye seg med bare styrets eller endog bare formannens uttalelse til rettesnor for den videre behandling.

Kåre Rein vil gi det utseende av at det er Norsk Arbeidsmannsforbund som skal gjenopprettes. Imidlertid viser det seg at av de over 500 avdelinger med 29 000 medlemmer som Arbeidsmannsforbundet hadde før krigen er det bare 102 avdelinger — muligens noen flere — med mellom 6 000 og 7 000 medlemmer som nådigst skal få lov til å bli med i det nye forbundet. Ikke en gang navnet Norsk Arbeidsmannsforbund skal det nye forbundet ha. Nei, nå skal det være Norsk Forbund for Gruver og Statsanlegg. Så en skjønner at dette med «gjenopprettelsen» av Norsk Arbeidsmannsforbund er bluff og humbug som det meste av det nazistene farer med.

Vi tror ikke det er nødvendig å spandere mange ordene på denne planen til Kåre Rein. — Den 13. april er Norsk Arbeidsmannsforbund 50 år. Tyskerne og forræderne — blant dem også Kåre Rein — har hindret oss i å kunne feire dette store jubileum på den måten som ville være dette banebrytende forbund med sine stolte tradisjoner verdig. Norsk Arbeidsmannsforbund er imidlertid ikke død. Det lever i hvert enkelt medlems sinn. Fordi om medlemmene ikke i dag som før har hånd om forbundets administrasjon og organisasjonsapparat, så vet vi at det nå ikke er lenge igjen til at dette forholdet kan endres og Norsk Arbeidsmannsforbund igjen innta sin plass blant vårt lands frie faglige organisasjoner. Det vil da igjen kunne få høve til å slå mange slag for sine medlemmers interesser. Dets historie vil da bli skrevet og dets jubileum feiret. Alle forrædere vil da være fjernet og forbundets lovlige valgte tillitsmenn vil finnes på deres plasser som før 10. september 1941.

På sitt forslag bør Kåre Rein ikke få et eneste svar. Å svare ham på den slags ville være et brudd på det samhold og den solidaritet som Arbeidsmannsforbundets medlemmer hittil har vist under motstanden mot de nye herrer innen fagorganisasjonen, de herrer som om kort tid vil forsvinne uten å bli saknet.

Dette sirkulæret er utarbeidet i samråd med Den frie Arbeidernes faglige Landsorganisasjon, som vi står i den nøyeste kontakt med og gjennom den med Landsorganisasjonens lovlige valgte ledelse.

Med solidarisk hilsen

AVDELING 575 AV NORSK ARBEIDSMANNSFORBUND

Fra illegalt til legalt organisasjonsarbeid.

Alle vet i dag, som de visste det før, at det var forbundet med stor risiko å delta i illegalt arbeid. Endog bare å vite noe om den slags kunne være farlig. En kunne derfor ikke innvie flere enn høyst nødvendig om det som foregikk. Av den grunn lot det illegale forbundsutvalget de andre av forbundets tillitsmenn — på grunn av deres utsatte stilling — være helt uvitende om det man arbeidet med og om hvem som deltok. Da det imidlertid lakkete så langt at en kunne rekne med at det bare var uker igjen til krigen var slutt ble forbundets andre tillitsmenn tilkalt og innvidd i det arbeid som var utført og sagt fra om at nå fikk de berede seg på å overta så snart den dagen opprant at det ble høve til det.

I september 1944 ble det dannet et felles utvalg av representanter for de illegale utvalgene for de 5 forbundene som var sluttet sammen til «Norsk Forbund for Bygningsindustrien». Som vår representant i fellesutvalget ble valt **Lars Bakken**. Dette utvalget skulle treffe de nødvendige skritt til å overta forbundenes administrasjon og besette kontorene, om nødvendig med våpenmakt. Det var konferert med forbundenes kontorpersonale om å være klar til å gjenoppta sitt arbeid så snart kontorene var tilgjengelige. Og det var av Arbeidsmannsforbundets forbundsutvalg bestilt kontormaskiner fra Sverige for det tilfelle våre egne skulle være stjålet eller ødelagt.

Så kom da endelig den dagen da krigen sluttet. Det viste seg at det ble ikke nødvendig å bruke makt for å få tilbake forbundets administrasjon og kontorer. Nazilederne stakk av så hurtig de kunne og den 10. mai kunne fellesutvalget sende ut dette rundskrivet:

Til

Stedsstyrer, avdelinger, utvalg og medlemmer.

Kamerater!

Fra og med 8. mai er vår organisasjon atter blitt fri og vi kan nå ta fatt på de oppgaver som venter oss, i første rekke gjenoppbyggingen av vår fagbevegelse som NS i de siste år har fått ødelagt så vel økonomisk som organisatorisk. Det må bli vår oppgave å gjøre vår organisasjon så sterk at den atter kan innta den plass den hadde tidligere, til beskyttelse for arbeidernes sosiale og økonomiske rettigheter. Vårt krav må være ufravikelig når det gjelder å skaffe arbeid og mat til alle og byrdene som utvilsomt vil bli pålagt det norske folk i tiden framover må i første rekke bæres av dem som har økonomisk ryggrad til dette.

Videre må vi kreve, at rettoppgjøret med quislinger og krigsforbrytere må gjennomføres hurtig og effektivt og at det ikke blir vist skånsomhet når det gjelder å trekke dem til ansvar som har stilt seg til tjeneste for okkupasjonsmakten og landsforræderne.

Som det er medlemmene bekjent har jo våre forbund blitt sammenslått av nazistene. Dette er en ting som nå er avvirket, slik at de respektive forbund har begynt å arbeide selvstendig.

En eventuell sammenslutning av de forbund som skulle vise seg naturlig, kan tas opp i de respektive organisasjoner og da gjennomføres av de frie organisasjoner.

Landsstyremøter, representantskapsmøter og forbundsstyremøter vil bli innkalt så fort som forholdene tillater det og etter hvert som utviklingen går framover skal de respektive avdelinger bli holdt underrettet.

Kamerater, sett fart i organisasjonsarbeidet, foreta utrenskninger av de individer som under denne tid har opptrådt unasjonalt og usolidarisk og sett inn nye krefter. Gjenreis avdelingene og få sammen medlemsmøter så fort som råd er, slik at vi står klar til å ta fatt i en ny fri fagbevegelse.

Fra den 8. mai 1945 overtar hvert enkelt forbund sitt gamle virke som før krigen. All korrespondanse og alle henvendelser skjer heretter til de respektive forbund. Disses adresser er:

Norsk Arbeidsmannsforbund, Møllergt. 3 III, Oslo.

Norsk Bygningsarbeiderforbund, Henrik Ibsensgt. 7 VIII, Oslo.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund, Henrik Ibsensgt. 7 IX, Oslo.

Norsk Murerforbund, Nytorget 4 II, Oslo.
Norsk Stenindustriarbeiderforbund, Henrik Ibsensgt. 7 VIII,
Oslo.

Underskriverne er de menn som representerte de illegale
forbundsstyre under okkupasjonen.

NORSK ARBEIDSMANNSFORBUND

Lars Bakken.

NORSK BYGNINGSARBEIDERFORBUND

Oskar Johansen.

NORSK ELEKTRIKER- OG KRAFTSTASJONSFORBUND

Ludv. Gundersen.

NORSK MURERFORBUND

Alf Torp.

NORSK STENINDUSTRIARBEIDERFORBUND

Walther Broe.

Et viktig avsnitt i Norsk Arbeidsmannsforbunds så vel som i den øvrige fagbevegelses historie var dermed avsluttet. Det hadde vært en tid rik på spenning og interessante, men også på sørgelige opplevelser. Norsk Arbeidsmannsforbunds medlemmer lot seg ikke kue av nazistenes overgrep. Nå har de igjen full adgang til å drive sitt organisasjonsarbeid og ved organisasjonens hjelp kjempe seg fram til frigjøring fra all undertrykkelse.

— — —
Det som her er skrevet er bare en liten del av historien om den illegale virksomheten innen fagorganisasjonen under okkupasjonstida. Det gir heller ikke noen utførlig beretning om det som foregikk innen Arbeidsmannsforbundet fra 1940 til 1945. Forhåpentlig blir en gang alt materialet om denne tida samlet sammen og bearbeidet. Det vil kunne bli både interessant og spennende lesning om det mest dramatiske avsnitt i norsk arbeiderbevegelse.

Det illegale Utvalg for Norsk Arbeidsmannsforbund

Alfred M. Nilsen.

Lars Bakken. Adolf K. Lien.